

LEKARZ WOJSKOWY

MIESIĘCZNIK

WYDAWANY PRZEZ SZEFOSTWO SŁUŻBY ZDROWIA
MON

LEKARZ WOJSKOWY nr 11, 1970

PLK PROF. DR MED. STANISŁAW BOBER
(7.01.1911—7.06.1970)

Stanisław Bober urodził się 7 stycznia 1911 r. w Miechowie w rodzinie robotniczej. Szkołę podstawową i średnią ukończył również w Miechowie, tę ostatnią w r. 1929. W tym samym roku po złożeniu egzaminu konkursowego został przyjęty do Szkoły Podchorążych Sanitarnych w Warszawie. Studia medyczne odbył na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego i w r. 1935 otrzymał dyplom lekarza. Jednocześnie z odznaczeniem ukończył Szkołę Podchorążych Sanitarnych, otrzymując w nagrodę tzw. „złotą szablę”. Po 2 latach praktyki szpitalnej w W-wie objął stanowisko lekarza pułkowego w wojskach lotniczych. Odtąd praca Jego — wyjąwszy kilkuletnią przerwę (1952—1958) — związana była z wojskową służbą zdrowia.

Jako młody oficer-lekarz Stanisław Bober był uczestnikiem kampanii wrześniowej 1939 r., walki konspiracyjnej z okupantem hitlerowskim i Powstania Warszawskiego. Organizował pomoc lekarską dla chorych i rannych, założył kilka powstańczych ośrodków szpitalnych w W-wie na Okęciu, z których jeden — Szpital Polskiego Czerwonego Krzyża — prowadził do końca wojny. W r. 1945 wstępuje ochotniczo do służby w ludowym Wojsku Polskim, w czasie której w okresie od 1949 do 1952 r. pracuje na stanowisku ordynatora oddziałów wewnętrznych Szpitala Okręgowego w Warszawie.

W roku 1952 w Akademii Medycznej w Poznaniu uzyskał stopień doktora medycyny na podstawie pracy pt. „Maciej z Miechowa”. W latach 1952—1960 pracuje w I Klinice Chorób Wewnętrznych AM w W-wie pod kierunkiem prof. dr. med. A. Biernackiego. W r. 1954 dr med. S. Bober objął kierownictwo Kliniki Zdrowego Człowieka Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej. Klinikę tę prowadził do końca r. 1958. Od r. 1954 był również rzeczoznawcą naukowym w Centralnym Zarządzie Aptek i redaktorem Biuletynu Informacyjnego CZA (obecnie Biuletyn Informacyjny „Cefarm” i Zjednoczenia Przemysłu Farmaceutycznego „Polfa”). W latach 1952—1959 pełnił obowiązki sekretarza Zarządu Oddziału Warszawskiego Pol. Tow. Reumatologicznego, a w latach 1954—1960 — sekretarza redakcji „Polskiego Archiwum Medycyny Wewnętrznej”. W r. 1956 po złożeniu egzaminów i obronie pracy kandydackiej pt. „Balistokardiografia, jej istota, zastosowanie kliniczne oraz zastosowanie do prób czynnościowych narządu krążenia” uzyskał stopień kandydata nauk medycznych. W r. 1957 na mocy uchwały Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla pracowników nauki otrzymał tytuł naukowy docenta i nominację na samodzielnego pracownika nauki w Akademii Medycznej w Warszawie. W tym samym roku zostaje powołany do Komitetu Antybiotyków Polskiej Akademii Nauk, pełniąc obowiązki zastępcy sekretarza. W r. 1958 wchodzi w skład Komitetu Redakcyjnego „Reumatologii Polskiej”. W tym samym roku doc. S. Bober zostaje ponownie powołany do służby wojskowej na stanowisko Naczelnego Internisty Wojska Polskiego (do 1965 r.) i kierownika naukowego oddziałów wewnętrznych 2 Centralnego Szpitala Klinicznego WAM, którym pozostaje do czasu reorganizacji szpitala w r. 1964, po czym obejmuje katedrę i I Klinikę Chorób Wewnętrznych Instytutu Kształcenia Podyplomowego WAM. Równocześnie od r. 1958 jest przewodniczącym Komitetu Redakcyjnego miesięcznika „Lekarz Wojskowy”.

W latach 1959—1966 jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej, a w okresie 1959—1964 delegatem Ministra Obrony Narodowej do Wydziału VI Nauk Medycznych Polskiej Akademii Nauk, będąc jednocześnie członkiem Rady Naukowej Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej.

W roku 1960 płk doc. dr med. S. Bober zostaje mianowany przez Radę Państwa profesorem nadzwyczajnym, a w r. 1968 — profesorem zwyczajnym. W r. 1968 zostaje członkiem Komitetu Redakcyjnego kwartalnika „Wychowanie Fizyczne i Sport — Studia i Materiały”, wydawanego pod kierunkiem Komitetu Kultury Fizycznej PAN. W tym samym roku powołany zostaje przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej na członka Rady Naukowej Instytutu Reumatologii. W latach 1963—1965 prof. Bober przewodniczył Oddziałowi Warszawskiemu Pol. Tow. Reumatologicznego. W r. 1963 zostaje powołany przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej na członka Komisji Leków i przewodniczącego II zespołu tejże Komisji. Był jednym z nielicznych w kraju specjalistów zajmujących się oceną leków. W tym samym roku zostaje członkiem Komitetu Kultury Fizycznej Polskiej Akademii Nauk, a w następnym zostaje powołany na członka zespołu Problemowego Środków Lecznicych w Komitecie Nauki i Techniki.

W roku 1965 płk prof. S. Bober zostaje Naczelnym Specjalistą WP w dziedzinie Medycyny Ogólnej, a w r. 1966 jest członkiem Komitetu

Redakcyjnego Kwartalnika „Pharmacotherapia Polonica” (od 1968 roku pod nazwą „Materia Medica Polonica”), otrzymuje nominację na członka Komitetu Nauk Klinicznych I Wydziału Nauk Medycznych PAN oraz z ramienia MON wchodzi do Rady Naukowej Instytutu Farmakologii PAN w Krakowie.

Imponująco przedstawia się dorobek naukowy Profesora. Był on autorem lub współautorem 210 prac opublikowanych w czasopiśmie lekarskich oraz 27 pozycji książkowych (1934—1969). W latach 1958—1969 wydrukowano 468 prac naukowych pracowników kierowanej przez Niego kliniki i współpracujących z Nim lekarzy spoza kliniki. Pod Jego kierownictwem 17 lekarzy zdobyło I, a 13 II stopień specjalizacji w chorobach wewnętrznych. Po 2 lekarzy zdobyło specjalizację w zakresie reumatologii i gastrologii, 1 w kardiologii. Profesor Bober był promotorem 28 przewodów doktorskich i 4 przewodów habilitacyjnych, zrecenzował 12 prac doktorskich i 5 habilitacyjnych.

Największą liczbę prac Profesor poświęcił kardiologii, zwłaszcza metodom graficznym badania układu krążenia. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują prace z zakresu balistokardiografii jako próby czynnościowej układu krążenia oraz badania nad zachowaniem się krzywych balistograficznych w różnych stanach chorobowych i pod wpływem nikotyny. Elektrokardiografia była również tematem licznych prac, a napisany przez Niego podręcznik pt. „Elektrokardiografia praktyczna” doczekał się 4 wydań. Opracował On normy niektórych parametrów elektrokardiograficznych u osób zdrowych i u sportowców. Z zagadnień szczególnie zasługują na uwagę prace pt.: „Niemiarkowość rytmu i zaburzenia przewodzenia w zawałach mięśnia sercowego” oraz „Znaczenie diagnostyczne dodatnich zespołów QRS w odprowadzeniach aVR” (elektrokardiograficzne „*signum mali ominis*”), podkreślające ich prognostyczne znaczenie. Odrębną grupę prac kardiologicznych zapoczątkowują doświadczalne badania nad elektrokardiogramami psa w warunkach fizjologicznych oraz patologicznych przy obecności płynu w worku osierdziowym. Inne prace dotyczą badań nad hipotermią doświadczalną u psów, wykonywanych wspólnie z zespołem współpracowników Zakładu Chirurgii Doświadczalnej Instytutu Patomorfologii PAN. W tych zespołowych badaniach Profesor opracował dział zmian elektrodynamicznych u psów w stanie hipotermii oraz dział badań biochemicznych krwi, elektrolitów, białek osocza i ich frakcji oraz objętości krwi krążącej. Prace te zostały przyjęte do programu III Światowego Kongresu Kardiologii (Bruksela 1958). Profesor Bober opracował szereg działów w „Vademecum Lekarza Praktyka”, był współautorem „Terapii w recepturze” oraz autorem broszury CZA pt.: „Uboczne działanie antybiotyków”. W okresie pracy w I Klinice Chorób Wewnętrznych AM w W-wie brał czynny udział w zespołowej pracy nad Leczeniem balneologicznym choroby nadciśnieniowej, a uzyskane wyniki przedstawił na Zjeździe Balneologicznym w Inowrocławiu (1954 r.). Oryginalnym opracowaniem klinicznym jest również praca o zaburzeniach krążenia u pracowników kesonowych, przedstawiona na Posiedzeniu Sekcji Kardiologicznej w Częstochowie w r. 1955, oraz praca pt. „Zmiany ekg u chorych z cierpieniami naczyń obwodowych”, przedstawiona na XIX Zjeździe Internistów Polskich. Pozostałe prace naukowe dotyczą prawie wszystkich działów medycyny, łącznie z historią medycyny.

Niezależnie od dużej liczby prac publikowanych w czasopiśmie lekarskich krajowych i zagranicznych prof. Bober wydał szereg książek m.in.: „Elektrokardiografia praktyczna” (4 wydania); „Vademecum Lekarza Praktyka” (3 wydania); „Uboczne działanie antybiotyków” (2 wydania); „Graficzne metody badania układu krążenia” (wydane również w języku rosyjskim); „Leczenie chorób wewnętrznych” — monografia wydana przez Zjednoczenie Przemysłu Farmaceutycznego Polfa.

Prof. Bober legitymuje się poza tym autorstwem dużej części haseł medycznych Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PAN oraz współautorstwem Słownika lekarskiego polsko-łacińskiego, który oddał do druku w 1970 r. na krótko przed śmiercią.

Profesor posiadał również wybitny talent naukowo-sprawozdawczy, popularyzując osiągnięcia medycyny wśród szerokiego rzesz lekarzy, co wyrażało się m.in. w postaci sprawozdań z posiedzeń zjazdów naukowych, szeregu tłumaczeń książek z języków obcych, notatek, recenzji i omówień ogłaszanych w całej naszej prasie medycznej.

Zupełnie niewymierne są zasługi prof. Bobera dla naszej kliniki, którą właściwie zorganizował od podstaw, starając się o dodatkowe etaty, przydział odpowiedniego wyposażenia i nowoczesną aparaturę. Doceniając znaczenie biochemii we współczesnej medycynie, utworzył własną przyklinikę pracownię biochemiczną, w której wykonuje się skomplikowane badania jakościowe i ilościowe wolnych aminokwasów w płynach biologicznych oraz szereg innych wartościowych dla kliniki badań, nie wykonywanych przez laboratorium ogólnoszpitalne. Rozszerzył znacznie pracownię elektrokardiograficzną, wprowadzając metodę poligrafii, zorganizował pracownię pulmonologiczną i hematologiczną oraz wyposażył je w nowoczesny sprzęt. Na zasadach naukowych zorganizował własne archiwum historii chorób, stanowiące podstawę do naukowych opracowań zagadnień klinicznych oraz własną oddziałową bibliotekę naukową.

Szczególnie duże znaczenie przywiązywał Profesor do zagadnień dydaktycznych. Zorganizował cotygodniowe posiedzenia naukowe kliniczne, cotygodniowe seminaria dla lekarzy-stażystów odbywających praktykę w naszej Klinice oraz trzymiesięczne kursy doskonalenia w chorobach wewnętrznych dla lekarzy internistów, połączone z seminariami.

Jako delegat Ministra ON do Wydziału VI nauk medycznych PAN Profesor nawiązał szerokie kontakty z przedstawicielami życia naukowego w Polsce. Był członkiem PZPR. Za swoje wybitne osiągnięcia i zasługi dla wojskowej i społecznej służby zdrowia płk prof. dr S. Bober został odznaczony Krzyżem Komandorskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, licznymi odznaczeniami oraz medalami bojowymi i honorowymi polskimi i radzieckimi, odznaką za „Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”, odznaką honorową PCK i innymi.

Trudno jest dać wyraz ogromowi pracy i dorobku życiowego prof. S. Bobera, które były funkcją Jego wybitnych zdolności i szczególnego talentu organizacyjnego, niezwykle wyczerpanej pracy i wielkiego hartu ducha, którego nie załamała trawiąca go przez kilka ostatnich lat ciężka choroba układu krążenia.

Wszystkie te cechy sprawiły, że równoległe z obowiązkami wynikającymi z imponującej liczby stanowisk jakie piastował, mógł on podjąć

swoim codziennym obowiązkom samodzielnego pracownika nauki i dydaktyka.

Pomimo rozlicznych obowiązków przedmiotem największej troski profesora Bobera był zawsze chory człowiek, z którego nigdy nie spuszczał swych wnikliwych oczu. To właśnie chorym leczonym w swojej klinice poświęcał Profesor większość swego czasu. Obchód Profesora w każdą niedzielę i w każde święto był zjawiskiem normalnym. Dla każdego chorego Profesor miał kojące słowa pociechy. Był uosobieniem serdecznej troski o chorego. Nie tolerował natomiast najmniejszego uchybienia w opiece nad chorym człowiekiem. W tych wypadkach Profesor był bezkompromisowy.

Do ostatniego dnia swojego niezwykle pracowitego życia przyjeżdżał do swojej kliniki, do swoich chorych, do swoich współpracowników. Tam gdzie oczekiwano od Niego pomocy, tam nie istniały żadne przeszkody, nawet krytyczny stan własnego zdrowia.

W naszej wdzięcznej pamięci Profesor pozostanie nie tylko człowiekiem nauki i czynu, ale serdecznym i troskliwym opiekunem chorych i cierpiących, wielkim przyjacielem swoich współpracowników.

W naszych umysłach na zawsze tkwić będzie przykład Jego pracy, na której będziemy się wzorować, Jego nauka, która będzie nam pomagać w rozwiązywaniu skomplikowanych przypadków chorobowych oraz Jego dobre imię — symbol najwyższych wartości moralnych i etycznych oficera, lekarza naukowca i patrioty.

(Z. T.)